

**ПРОГРАМА ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ
МАГИСТЪРСКА ПРОГРАМА „ИКОНОМИКА И ФИНАНСИ“
РЕДОВНО И ЗАДОЧНО ОБУЧЕНИЕ**

**Програмата за държавен изпит е утвърдена с Протокол №1/29.01.2019 г.
на Факултетния съвет на Стопанския факултет**

ЧАСТ I. МИКРОИКОНОМИКА

1. Въведение в микроикономическата теория. Исторически обзор. Предмет. Позитивен и нормативен анализ. Функции. Методология: принципи.
2. Основни проблеми на икономиката. Ресурсна ограниченост. Производствени възможности. Алтернативна цена. Икономически системи.
3. Търсене и предлагане на индивидуалните пазари. Анализ на търсенето и предлагането. Еластичност. Пазарно равновесие.
4. Производство и разходи: производствен процес. Производствена функция. Общ, среден и пределен продукт. Времеви периоди при анализ на производството. Закон за намаляващата възвращаемост. Разходи в краткосрочен и дългосрочен период.
5. Приходи и печалба: максимизация на печалбата. Точка на закриване на фирмата и критична точка. Видове печалба.
6. Съвършена конкуренция. Отраслово и фирмено търсене и предлагане. Поведение на фирмата. Съвършена конкуренция и ефективност.
7. Несъвършена конкуренция. Механизъм на възникване, организационни форми. Естествен и институционален монопол. Търсене и предлагане при чистия монопол. Социална цена. Монопол и ефективност.
8. Пазар на факторите на производството. Обща характеристика. Логическа схема. Търсене и предлагане на производствени фактори. Факторна цена. Максимизация на печалбата.
9. Пазарни недостатъци (дефекти): пазари с асиметрична информация. Проблемът “принципал – агент”.
10. Публични (обществени) блага. Обща характеристика. Видове. Търсене и предлагане на публични блага. Проблеми с тяхното производство и разпределение. Непазарни дефекти. Недостатъци на политическия процес. Икономическа роля и функция на държавата.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Коландър, Д., Основи на икономиката. Втори том: Микроикономика, Университетско издателство “Св. Климент Охридски”, София, 1999
2. Лисев, Ст., Р. Русинова и колектив, Микроикономика, Изд. Горекс Прес, София, 2003
3. Varian, H. (2010), Intermediate Microeconomics /A Modern Approach/, Eight Edition, W.W. Norton&Company, New York

ЧАСТ II. МАКРОИКОНОМИКА

1. Микроикономиката като наука. Предмет, методи и принципи на макроикономическия анализ. Макроикономически модели и показатели.
2. Системата на националните сметки. Основни макроикономически измерители. БВП и БНП – характеристика и компоненти. Други основни макроикономически измерители.
3. Равновесие на пазара на стоки и услуги. Съвкупно търсене и съвкупно предлагане.
4. Теории и модели на макроикономическо равновесие. Функции на потреблението, спестяването, инвестициите, държавните покупки и нетния износ. Равновесие. Принципи на мултипликация и акселерация.
5. Макроикономическа нестабилност. Циклично развитие на икономиката. Същност и характеристика на цикличността. Причини и модели на икономическия цикъл. Антициклична политика.
6. Пазар на труда. Заетост и безработица. Същност и измерване. Форми и причини за безработицата. Естествен темп на безработицата. Държавна политика по заетостта.
7. Пари и паричен пазар. Същност и функции на парите. Търсене и предлагане на пари. Лихва и лихвен процент.
8. Банкова система и парична политика. Същност и елементи на банковата система. Търговски банки – същност и операции, депозитна мултипликация. Централна банка – функции и инструменти. Парична политика – цели и механизъм на въздействие.
9. Инфлация. Същност, видове и причини за инфлацията. Връзка между инфлацията и безработицата. Антиинфлационна политика.
10. Данъчна система и фискална политика. Принципи и системи на данъчното облагане. Видове данъци и въздействие върху съвкупното търсене и съвкупното предлагане. Крива на Лафер. Държавен бюджет, бюджетен дефицит/излишък и държавен дълг. Фискална политика – видове и механизъм на въздействие.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Коландър, Д., Основи на икономиката. Първи том: Макроикономика, Университетско издателство “Св. Климент Охридски”, София, 1999
2. Лисев, Ст., Р. Русинова и колектив, Макроикономика, Изд. Горекс Прес, София, 2003

3. Burda, M., Ch. Wyplosz, *Macroeconomics: A European Textbook*, Oxford University Press, Sixth Edition, 2013

ЧАСТ III. МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА

1. Класически теории за международната търговия. Възгледи на меркантилистите за ефектите от международната търговия върху националната и световната икономика. Модел на Адам Смит за абсолютните търговски предимства. Модел на Дейвид Рикардо за сравнителните предимства. Ограничения на моделите на Смит и Рикардо в съвременен план.
2. Неокласически теории за международната търговия. Модел на Хекшир-Олин. Теорема на Хекшир-Олин и определяне на факторната интензивност. Теорема за изравняване на факторните цени на Самуелсон. Теорема на Столпер-Самуелсон и теорема на Рибзински. Ограничения и емпирични доказателства на модела на Хекшер-Олин. Парадокс на Леонтиев.
3. Външнотърговска политика. Мита и видове мита. Функции на митата. Оптимално мито. Номинална и реална степен на защита на местните производители. Показатели за оценка на ефективността на външнотърговската политика, свързани с обема и цените на износа и вноса на стоки и услуги.
4. Нетарифни инструменти на външнотърговската политика. Ограничения върху вноса на стоки: вносна квота, споразумения за разпределение на пазарите, изисквания за местно участие в производството, технически норми и стандарти и политика на държавни поръчки. Нетарифни ограничения върху износа на стоки: доброволни експортни ограничения. Финансови инструменти на външнотърговската политика. Вътрешни и експортни субсидии. Търговски дъмпинг.
5. Външнотърговска политика на световно и регионално ниво. Общо споразумение за митата и търговията (General Agreement on Tariffs and Trade) – специфика и постигнати резултати. Световната търговска организация (World Trade Organisation) – създаване, структура и основни функции. Същност, цели и форми на икономическа и търговска интеграция: преференциални търговски зони, зони за свободна търговия, митнически съюзи, вътрешен пазар и икономически и валутен съюз.
6. Валутен пазар. Видове валутни курсове и валутни сделки. Условия за покрит и непокрит лихвен паритет. Рисква премия. Модел на валутния пазар. Търсене и предлагане на валута. Равновесие на валутния пазар. Фактори, влияещи върху търсенето и предлагането на валута.
7. Международни валутни системи. Биметализъм и златен стандарт. Механизъм на Хюм. Еволюция на златния стандарт. Бретънуудската система на фиксираните валутни курсове. Принципи на изграждане. Същност и роля на Международния валутен фонд и Световната банка. Разпадане на Бретънуудската валутна система и парадокс на Трифин. Споразумение от Ямайка и установяване на система на плаващи валутни курсове.
8. Валутни режими. Фиксирани и плаващи валутни курсове. Предимства и недостатъци. Взаимозависимост на икономиките при фиксиран валутен курс.

Независимост на макроикономическата политика при плаващ валутен курс. Съпоставка на възможностите за провеждане на парична политика при плаващ валутен курс, фиксиран валутен курс и паричен съвет.

9. Брутен външен дълг. Оценка на брутния външен дълг. Кредитен рейтинг. Агенции за кредитен рейтинг. Възможности за реструктуриране на външния дълг. Негативни последици от прекомерното външно задлъжняване. Ситуационни и оценъчни показатели (основни индикатори).
10. Платежен баланс. Същност и принципи на съставяне. Двойно счетоводно записване. Аналитично и стандартно представяне. Компоненти на Платежния баланс при аналитично представяне. Салда по платежния баланс и производни макроикономически показатели.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Сотирова, Е., В. Иванова (2015), Световна икономика, изд. Тракия М, София
2. Стефанов, Ст. (2009), Международна икономика, изд. Болидинс, София
3. Krugman, P., M. Obstfeld, M. Melitz (2012), International Economics, Ninth Edition, Addison-Wesley, Pearson

ЧАСТ IV. ФИНАНСИ (ДЪРЖАВНИ И КОРПОРАТИВНИ)

1. Същност на публичните финанси. Въведение в публичните финанси. Икономическа необходимост от съвременната държава. Публични блага. Теории за публичния избор. Оптималното предлагане на публичните блага. Теория за публичния избор.
2. Теория на данъчното облагане. Данъчно облагане на индивидуалните доходи. Данъчно облагане на корпоративните доходи. Данъчно облагане на стоките и услугите. Данъчно облагане на богатствата.
3. Въведение в корпоративните финанси. Настояща стойност и алтернативна цена на компанията. Корпоративните финанси и другите дисциплини. Роля, функции и задачи на финансовия мениджър. Цели на корпоративното управление. Модел за намиране на настоящата стойност на паричните потоци. Методът на нетната настояща стойност (NPV). Оценка на настоящата стойност (PV) на дълготрайни материални активи. Оценка на настоящата стойност (PV) на пожизнени ренти и анюитети.
4. Оценка на риска, възвръщаемостта и алтернативната цена на капитала. Видове риск. Основни рискови компоненти. Измерване на риска чрез дисперсията и стандартното отклонение. Възвръщаемост на портфейлни инвестиции. Влияние на диферсификацията върху риска и възвръщаемостта. Риск и възвръщаемост – задължителни критерии за оценка на инвестиционни решения. Модел на Хари Марковиц за намиране на множеството на ефективните портфейли. Традиционен модел за оценка на капиталовите активи (МОКА). Други теории за оценка на връзката "риск-възвръщаемост": Факторни модели. Арбитражна ценова теория и др.
5. Капиталово бюджетиране. Капиталова структура и пазарна стойност на компанията. Определяне цената на капиталовите източници и средно-претеглена

цена на капитала (СПЦК). Влияние на пределната цена върху процеса на капиталовото бюджетиране. Традиционна теория и модел на Моделиани-Милър за влиянието на капиталовата структура върху пазарната стойност на компанията.

6. Дългосрочно финансиране на компанията. Финансиране с облигации. Финансиране с привилегирани акции. Финансиране с обикновени акции. Публични и частни емисии на ценни книжа.
7. Дивидентна политика и капиталова структура. Модели за изплащане на дивиденди. Механизми за определяне на дивидентната политика. Дивидентната политика и богатството на акционерите.
8. Финансов анализ и финансово планиране на компанията. Цел на финансовия анализ. Анализ на състоянието на фирмата от гледна точка на паричните потоци. Финансови съотношения и коефициенти в компанията. Основни въпроси на финансовото планиране в компанията: Планиране на печалбата; Модели на финансово планиране; Финансов и оперативен ливъридж.
9. Краткосрочно финансиране на компанията. Управление на ликвидността. Компоненти на работния капитал. Управление на краткотрайните активи. Модели за управление на финансовата структура.
10. Управление на материалните запаси и вземанията от клиенти. Управление на материалните запаси. Управление на вземанията. Управление на продажбите на кредит.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Видолова, М., Цв. Игнатов, Корпоративни финанси, Изд. Infinity Creative, С., 2012
2. Brown, С., Р. Jackson, Икономика на публичния сектор, под ред. на Г. Манлиев, ПъблишСайСет – Агри, София, 1998
3. Ross, St., R. Westerfield, B. Jordan, Fundamentals of Corporate Finance, McGraw-Hill, 2002

ЧАСТ V. ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ И ПАЗАРИ

1. Инвестиции и финансови инструменти – същност и видове. Дългови инструменти: краткосрочни (търгуеми и нетъргуеми) и дългосрочни (държавни, общински и корпоративни). Капиталови финансови инструменти – същност и видове (обикновени, привилегирани и конвертируеми акции, видове инвестиционни фондове). Други финансови инструменти. Алтернативни инвестиции.
2. Функции на пазарите за финансови инструменти. Мотиви за търговия. Цените като източник на информация. Първични и вторични борсови пазари – първично публично предлагане, частно пласиране, инвестиционно банкиране. Борсови и извънборсови организирани пазари – принципи на тяхното функциониране (инвестиционни посредници и дилъри, системи на търговия и пазарни индекси). Нововъзникващи пазари. Финансови инвеститори.

3. Инфраструктура на пазарите – принципи и реализация в България. Инвестиционни посредници – роля и място в България. Депозитарни институции. Българската фондова борса АД – организация, пазари, пазарни индекси, видове пазарни поръчки. Регулиране на небанковите финансови институции в България – Комисия за финансов надзор (същност, структура и цели).
4. Фактическа и очаквана възвращаемост на финансови инструменти, Аноализиране на номинална и ефективна основа. Риск и рискови фактори. Видове риск – макро-, мезо- и микрорискове. Количествени измерители на риска – стандартно отклонение, дисперсия. Линия на капиталовия пазар.
5. Стойност на парите във времето – бъдеща стойност, капитализация на дохода и ефективен годишен лихвен процент. Настояща стойност и дисконтиране на парични потоци. Анюитети и перпетюитети – бъдеща и настояща стойност. Обикновен и дължим анюитет. Растящ обикновен анюитет и перпетюитет. Видове кредити и погасителни планове. Банкови депозити.
6. Безрискови активи – концепция и доходност. Доходност до падежа, текуща доходност и купонна лихва на рискови облигации – същност, зависимости и инвестиционни решения. Кредитоспособност на публичните дружества. Номинални и реални лихвени равнища.
7. Колективни инвестиционни схеми – концепция, предимства и недостатъци, видове според формите на организация. Принципи на действие на колективните инвестиционни схеми и инвестиционна политика. Други форми на колективно инвестиране – инвестиционни дружества от затворен тип, АДСИЦ, дялови инвестиционни тръстове и хедж фондове. Измерители на резултата от инвестиционен портфейл – индекс на Шарп, Трейнор, алфа-коефициентът на Дженсън. Инвестиране и деинвестиране в колективни схеми.
8. Валутни пазари. Котировки, спредове, арбитраж. Валутни режими. Фактори, влияещи на валутните курсове.
9. Застрахователни компании. Основни принципи при застраховането. Видове застраховки – животозастраховане, здравно осигуряване, имуществено застраховане и застраховане при злополуки. Презастраховане. Пенсионноосигурителни дружества. Видове пенсионни планове.
10. Паричен съвет (валутен борд) – възникване и развитие, предимства и недостатъци. Основни различия между паричната система, основана на пълноценна централна банка, и парична система, основана на паричен съвет – парична политика, лихвена политика, задължителни минимални резерви, финансиране на бюджетния дефицит, емисионна и валутна политика, банков надзор, кредитор от последна инстанция. Организация и функциониране на паричния съвет в България. Българска народна банка.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Петранов, С. (2015), Инвестиции, Изд. „Класика и стил“, Второ издание
2. Ross, S.A., Westerfield, R.W. & Jordan, B.D. (2013), Fundamentals of Corporate Finance, The McGraw-Hill/Irwin, Tenth (Standard) Edition

3. Стефанова, П. (2000), Банки и кредитно посредничество, Изд. Тракия-М, Първо издание

м. януари 2019 г.

Катедра „Икономика“